

MEVLÂNÂ

—CELÂLEDDİN RÛMÎ—

800.yıl

TÜRKİYE
YAZARLAR BİRLİĞİ

Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları: 30

Toplantı Metinleri: 5

ISBN: 978-975-7382-33-1

ANKARA, Temmuz 2007

Yayın Hakkı: Türkiye Yazarlar Birliği

Müdafaa Cad. Müdafaa Apt. 10/13 Kızılay/ANKARA
Tel-Fax: (0.312) 417 34 72 - 417 45 70
www.tyb.org.tr tyb@tyb.org.tr

KÜLTÜR ve TURİZM
BAKANLIđININ KATKILARIYLA

Yayınlayan : D. Mehmet DOğAN

Koordinatör : Ahmet FİDAN
Yayına Hazırlık : Osman BAğIŞ

Kapak ve İç Tasarım : Hamza GÜRER
0.555.251 51 73

Baskı-Mücellit : İsmat Matbaacılık
Meşrutiyet Cad. 9/7
Kızılay / ANKARA (0312) 425 36 34

Baskı Tarihi : Temmuz 2007, ANKARA

“Mevlâna yılı” değerlerimizi hatırlamak için güzel bir vesile...

D. Mehmet DOĞAN*

2007'nin "Mevlâna Yılı" olarak ilânı kültür hayatımız için güzel fırsatlar, imkânlar ortaya çıkardı. Bu vesile ile sadece Mevlâna'yı, onun eserlerini ve fikirlerini değil, kültürümüzün tarihî derinliğini, bu derinlikten yansıyan değerlerimizi hatırlamak imkânına sahip olduk. Kültürel sınırlarımızın genişliğini bir daha fark ettik.

Geçen ay Halep'te idik, Mevleviliğin Konya'dan sonraki merkezi, âsitanesi olan Halep Mevlevihanesi'nin büyük kubbesi altında sekiz asırlık edeb, ilim, sanat, fikir ve hayat tarzı merkezi demek olan bir kurumun önemi zihnimizde yer etti. Şimdi Gelibolu'dayız. Batıya doğru giden yolların başlangıç noktasında bir mevlevîhanenin kalıntıları arasından çıkarılmış, onarıp varlığı gözler önüne serilmiş en büyük semâhanenin çatısı altındayız. Her hâlde Gelibolu, Rumeli'nin Konyasıdır! Avrupa kıtasındaki varlığımızın silinmesi mümkün olmayan işaret taşlarından, hem de en gösterişli ve azametlilerinden birisi ile karşı karşıyayız...

Şimdiki idarî taksimatımızda mütavazı bir ilçe olan Gelibolu, hem Avrupa'ya yönelişimizin başlangıç noktası ve merkezlerinden, hem de deniz hâkimiyetimizin vazgeçilmez üslerindendi. Elbette bunun bir manevî, kültürel arkaplanı var. 14. asrın sonunda Ankara toprağından gelip buralara yerleşen Yazıcı (Kâtip) Salih, aynı zamanda mütavazı bir divan şairi idi. Onun oğulları Mehmed ve Ahmed Bîcan kardeşler ise asırlar boyu halkımızın manevî ve kültürel varlığının oluşmasında rolü olan eserlerin sahibi büyük şahsiyetlerdi. Ankaralı Hacı Bayram Veli, 2. Murat tarafından Ankara'dan Edirne'ye davet edildiğinde Gelibolu'dan geçerken, iki kardeş

* Türkiye Yazarlar Birliği Şeref Başkanı ve Türkiye Yazarlar Birliği Vakfı Başkanı

ona intisab ettiler. Yazıcıoğlu Mehmed meşhur *Muhammediye* isimli eserin sahibidir. Bu eser matbaanın kullanılmadığı yüzyıllarda el yazması eserlerin dağılma gücünü gösterecek şekilde yaygın bir coğrafyada okundu. Anadolu, Rumeli, Kırım, Kazan ve Türkistan onun aydınlatma sahası içindeydi. Basılı eser devrine geçildikten sonra bütün bu merkezlerde Muhammediye basıldı ve yaygınlığını korudu. Ahmed Bican'ın Envarü'l-âşîkîn'i de aynı güçte bir eserdi. Muhammediye'de ve Âşîkların nurlarında halkımız peygamberimizi, dinî tarihimizi ve ona dayalı insan ve ahlâk anlayışımızı buldu ve benimsedi. Bîcan, yani "cansız" kardeşler, yüzyıllarca geniş bir coğrafyada büyük halk kitlelerine can verdiler.

Elbette, Gelibolu bu iki büyük şahsiyetle iftihar etmekte haklıdır. Ama Gelibolu'nun iftiharı olan büyük şahsiletler sadece bunlardan ibaret değildir. İsmi bu şehirle birleşmiş olan Gelibolulu Mustafa Ali, döneminin tarih ve biyografi alanında en büyük üstadlarından biri idi. Çok sayıda eser kaleme aldı. Çizdiği harita hâlâ dünya ilim âleminde hayretle temaşa edilen Pîri Reis'de bu şehirle anılan unutulmaması gereken büyük şahsiyetlerdendir.

Bu büyük şahsiyetlerden biri de muhakkak ki Mehmed Hakîkî Dede idi. Gelibolu Mevlevihanesinin kurucusu Mahmed Hakîkî Dede... Şimdi onun engin sofrasındayız. Bu bereket onun bereketi...

Bu mekân, "edeb" in merkezi öncelikle. İnsanı insan yapan, çileden geçirip terbiye eden, insan-ı kâmile dönüştüren bir sistemin merkezi. Aynı zamanda ilmin, san'atın, mûsîkînin merkezi. Mevleviliğin bilhassa, sanat ve edebiyat sahasındaki büyükleri, hele musîki sahasında yetiştirdiği dehalar asla anutulamaz. Onlarsız edebiyat tarihimiz, mûsîkî tarihimiz yazılamaz. Şimdi hamuşan (susmuşlar, yani ölmüşler) safında olan canlar bu mekândan yayılan ilâhî mûsîkiyi dinleyerek ömür sürdü. Toplantı başlamadan önce muhterem mûsîkî üstadı, TRT Türk Tasavvuf Mûsîkîsi Topluluğu'nun değerli şefi Ahmet Hatiboğlu'nun nezaretinde icra edilen müzik işte onların asırlar boyu âşinası olduğu seslerden örülmüştü. Onlarla birlikte, bizler de dinledik ve onların yaşadığı atmosferi hissetmeye çalıştık...

Mevlâna yılı, bize değerlerimizin değerini bilip bilmediğimiz sorusuyla karşı karşıya bıraktı sık sık. Değerlerimizin değerini biliyor muyuz gerçekten? Mevlâna'nın günümüzde bütün dünyanın ortak değeri olduğunu gördük. Geçen sene, Ankara'da Yazarlar Birliği'nin merkezine epeydir görmediğimiz için hatırlamakta güçlük çektiğimiz bir genç geldi. Akşamın alaca karanlığında, tekrar hâfızalarımızı tazeledik. Bir süre Yazarlar Birliği'nin eski, küçük mütavazı binasında çalışmıştı. Meğer Amerikada doktora yapmış, Bursa Uludağ Üniversitesi'ne dönmüş. Ankara'ya yolu uğramış, eski kuruluşunu ziyaret etmek istemiş. Onunla Amerika'dan konuşurken, Mesnevî'nin Amerikada uzun zamandır en çok satılan kitaplar arasında olduğunu bilhassa belirtti..

Bugünün maddeci, menfaatçi, hazcı... dünyası geçmişe bakıp, Mevlâna Celâleddin gibi azla yetinmeyi, nefsine hâkim olmayı, dünya zevklerini hiçe saymayı

telkin eden bir şahsiyette ne bulmuş olabilir? Aslında gücünün sınırına gelmiş olan batı dünyası tıkanı. Batının sürekli büyüme iddiası, dünyayı yaşanmaz bir gezegen hâline getirdi. Şimdi bir çıkış arıyor. Mevlâna bu bu çıkışı sağlayacak muhtevayı sunuyor aslında.

Batı bizim değerlerimiz yavaş yavaş keşfediyor. Peki biz değerlerimizin değerini biliyor muyuz? Görünüşe göre biliyoruz. Hatta onlarla çokça övünüyoruz. Ağzımızı açtığımızda Mevlâna, Yunus, Hacı Bektaş, Hacı Bayram gibi isimler dökülüyor. Bunlarla birlikte, hoşgörü, insan sevgisi, bir arada yaşama kültürü gibi kavramlar dile getiriliyor...

Biz bu değerlerin değerini gerçekten bilsek, onları hakkıyla anlasak, son günlerde başveren çatışmalar, zıtlaşmalar olabilir miydi? İnsan ilişkilerimizde bu peşışanlık sürebilir miydi?

Mevlâna, Yunus, Hacı Bektaş, Hacı Bayram ve diğerleri... Anadolu'nun gerçek derinliği. Bu derinliği gerçek anlamda tanısak, bilsek ve bugün için yorumlasak, dünyaya örnek oluruz. İnsanlığın bu örneğe gerçekten ihtiyacı var...

Bu toplantı vesilesiyle, bu ummandan damlalar devşireceğiz. Mevlâna, onun zeminini teşkil eden kültür, onun eserleri, yaşayışıyla ortaya koyduğu insan modeli konuşmaların esasını teşkil edecek.

Bu vesile ile sanat ve elbette mûsıkî ile içe olacağız.

Gelibolu'da Mevlâna Günleri'nin gerçekleşmesinde emeği geçen bütün arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Onların gayret ve emekleri ile bu faaliyet yapılabilir. Bize ev sahipliği yapan değerli Kaykamımıza ve Belediye Başkanımıza şükranlarımızı sunuyorum.

Burada, daha önce ismini zikrettiğim büyük şahsiyetler yanında Rumeli fatihi Şehzade Gazi Süleyman Paşa, büyük şairimiz ve fikir adamımız Namık Kemal de hafızalarımızı tazeliyor... Onlara da bu vesile ile rahmet diliyorum.